

Profilul Județului HARGHITA

Oportunități de dezvoltare și afaceri

2012

Cuprins

1. Prezentare generală	3
2. Infrastructura de transport	4
2.1. Accesibilitate. Principalele căi rutiere și feroviare de transport	4
2.2. Infrastructura de transport în cifre statistice	5
3. Populație și demografie.....	7
3.1. Evoluția principalilor indicatori demografici	7
3.2. Populația urbană	9
3.4. Participarea populației la activitatea economică	11
4. Economia	12
4.1. Date generale privind economia	12
4.2. Numărul și structura întreprinderilor.....	13
4.3. Agricultură.....	15
4.4. Industria	18
4.5. Turism.....	20
4.6. Exporturi.....	21
5. Piața forței de muncă	22
6. Infrastructura socială și de educație	25
6.1. Nivelul de dezvoltare al județului Harghita exprimat prin indicatori sintetici	25
6.2. Județul Harghita în contextul educațional și a ofertei profesionale. Aspecte ale capitalului uman	26
6.3. Capacități de cercetare	28
6.4. Județul Harghita în contextul social	29
7. Rețele și instituții de sprijin pentru afaceri	31
7.1. Infrastructura de sprijin pentru afaceri.....	31
7.2. Asociații și instituții de sprijin pentru mediul de afaceri	31
8. Finanțarea mediului economic.....	33
8.1. Dezvoltarea durabilă a mediului de afaceri.....	33
8.2. Sprijin pentru mediul de afaceri în dezvoltarea de proiecte sau parteneriate	33
8.3. Accesul la informații privind sursele de finanțare eligibile pentru mediul de afaceri	34
8.4. Soluții alternative de finanțare acordate de bănci.....	36

1. Prezentare generală

- ✚ **Așezare:** în partea centrală a României și în partea nord-estică a Regiunii Centru
- ✚ **Suprafață:** 6639 kmp (2,8 % din teritoriul țării), fiind al 13-lea județ din țară ca mărime
- ✚ **Unități administrativ-teritoriale:** 9 orașe și municipii (reședința de județ este Miercurea Ciuc), 58 comune și 235 sate
- ✚ **Relieful:** predominant muntos, cuprinde mai multe grupe montane din Carpații Orientali: la vest Munții Gurghiului și Munții Harghita, iar la est Munții Giurgeului și Ciucului, între aceste două lanțuri muntoase paralele, pe cursurile superioare ale Mureșului și Oltului aflându-se depresiunile intramontane ale Giurgeului și Ciucului. În partea de sud-vest a județului relieful devine predominant deluros. Altitudinea maximă: 1801 m (Vârful Mădăraș-Harghita);
- ✚ **Clima:** temperat-continentală cu nuanțe climatice în funcție de particularitățile reliefului: climat umed și răcoros în zona montană și climat mai cald și uscat în zona de podiș și culoare depresionare
- ✚ **Numărul locuitorilor:** 304.696 locuitori (rezultate preliminare la 2012); **Grad de urbanizare:** 43,7%??; **Structura etnică:** români 13,3%, maghiari 84,8%, romi 1,8%, alții 0,1%
- ✚ **Orașe:** 4 municipii: Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Gheorgheni, Toplița și 5 orașe: Băile Tușnad, Bălan, Borsec, Cristuru Secuiesc și Vlăhița
- ✚ **Resurse naturale:** roci de construcție (andezit, bazalt, marmură, nisipuri, pietrișuri), lemn, sare, minereuri feroase și neferoase (cupru, fier, mercur), ape minerale carbogazoase, mofete, nămoluri
- ✚ **Economie:** PIB /locuitor: 9098 euro PCS¹ (2008); **Structura:** servicii 49,8% , industrie 33,7%, construcții 6,5%, agricultura 10%
- ✚ **Utilizarea terenului:** arabil 13,8%, pășuni 22,1%, fânețe 23,6%, vii și livezi 0,1%, păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră 35,7%, ape, alte suprafețe 4,7% (2009).
- ✚ **Transport:** lungimea rețelei rutiere: 1917 km (densitatea drumurilor: 28,9 km/100 kmp) lungimea rețelei feroviare: 209 km (2009)
- ✚ **Capacitatea de cazare turistică:** 6428 locuri de cazare în 316 de unități cu funcțiuni de cazare turistică(2009); **Număr turiști cazați:** 69,4 mii persoane
- ✚ **Principalele forme de turism:** turism balnear, agroturism, turism montan, turism de agrement. **Obiective turistice:** stațiuni balneoclimaterice (Băile Tușnad, Borsec, Harghita Băi, Praid, Izvorul Mureșului), rezervații naturale și monumente ale naturii (Lacul Roșu, Lacul Sfânta Ana, Cheile Bicazului – Hășmaș, aria protejată a Munților Călimani, Poiana Narciselor), obiective culturale și ecumenice (biserica de la Șumuleu Ciuc – important

¹ Paritatea de Cumpărare Standard (PCS) reprezintă moneda de referință stabilită la nivelul UE, fiind o unitate de valută convențională ce exclude influența diferențelor între nivelul prețurilor dintre țări, permițând astfel comparații internaționale.

centru de pelerinaj al catolicilor, biserica fortificată de la Dârju – inclusă în patrimoniul UNESCO), castele (Lăzarea), Corund (centru al ceramicii populare).

2. Infrastructura de transport

2.1. Accesibilitate. Principalele căi rutiere și feroviare de transport

a. Accesibilitate rutieră

- Distanța dintre Miercurea Ciuc și București : 262 km
- Distanța dintre Miercurea Ciuc și orașele vecine de importanță regională sau națională:
 - Miercurea Ciuc – Târgu Mureș (nord-vest): 155 km
 - Miercurea Ciuc – Piatra Neamț (nord-est): 138 km
 - Miercurea Ciuc – Bacău (est): 139 km
 - Miercurea Ciuc – Sibiu (sud-vest): 195 km
 - Miercurea Ciuc – Sfântu Gheorghe: 67 km
 - Miercurea Ciuc – Brașov (sud - est): 97 km

Accesibilitatea rutieră de la reședința de județ Miercurea Ciuc spre municipiile și orașele din județul Harghita (viteza medie de deplasare: 55 km/h)

De la Miercurea Ciuc la:	Accesibilitate rutieră	
Municipiu	Distanța (km)	Timpul de parcurgere (minute)
Odorheiu Secuiesc	52	57
Gheorgheni	56	61
Toplița	92	100
Oraș		
Băile Tușnad	31	33
Bălan	36	39
Borsec	117	128
Cristuru Secuiesc	77	84
Vlăhița	29	32

b. Distanța de la Miercurea Ciuc la cele mai apropiate aeroporturi

- Miercurea Ciuc – Aeroportul Internațional Târgu Mureș : 169 km
- Miercurea Ciuc -- Aeroportul Internațional Cluj Napoca: 243 km

c. Căi rutiere de transport

- **Drumuri de importanță europeană:**

- **E578** (DN12): cale secundară a transporturilor rutiere din Europa, aflată în totalitate pe teritoriul României, asigurând legătura dintre drumurile europene: E58, E60 și E574. Sectorul de drum european din județul Harghita asigură legătura între orașele: Reghin, Gheorgheni, Miercurea Ciuc și Sfântu Gheorghe.

- **Drumuri de importanță națională și județeană**

- **DN11B:** drum național secundar, pornește din localitatea Cozmeni, asigurând legătura județului Harghita (partea de sud-est) cu localități din nordul județului Covasna, ajungând până în Târgu Secuiesc
- **DN12:** drum național ce traversează județele Harghita și Covasna pe direcția nord-sud, pornind de la Toplița și trecând prin Gheorgheni, Miercurea Ciuc, Sfântu Gheorghe și terminându-se la Chichiș (în DN11), la 23 km de municipiul Brașov
- **DN13A:** drum național ce leagă municipiul Sfântu Gheorghe și orașul Odorheiu Secuiesc de județul Harghita: municipiul Târgu Mureș și localitatea Sovata
- **DN13B:** drum național secundar ce leagă orașul Gheorgheni de localitatea Praid (stațiune balneoclimaterică), asigurând prin DN13A legătura cu Sovata
- **DN15:** asigură legătura județului Harghita și județul Neamț prin traseul Toplița – Poiana Teiului – Bicaș facilitând traseul spre obiectivele turistice, culturale și ecumenice din nordul Moldovei
- **Drumuri județene** care asigură legătura cu obiective turistice importante: DJ138A (Harghita Băi, prin Pasul Vlăhița)

d. Căi feroviare de transport

- **Magistrale feroviare de importanță națională**

- magistrala 400 (București – Brașov - Sfântu Gheorghe – Miercurea Ciuc – Ciceu – Deda – Dej – Baia Mare – Satu Mare – Halmeu)

- **Căi feroviare de importanță județeană și locală**

- Odorheiu Secuiesc – Vânători (lângă Sighișoara, jud. Mureș)
- Praid – Sovata (jud. Mureș)
- Miercurea Ciuc – Moinești (jud. Bacău)

2.2. Infrastructura de transport în cifre statistice

Lungimea totală a drumurilor publice este de **1917** km, dintre care **539** km sunt modernizați (28,1%) , iar **436** km cu IUR (îmbrăcăminte ușoară rutieră).

Lungimea totală a drumurilor naționale este de 446 km, dintre care 98,8 % modernizate

Densitatea drumurilor publice este de 28,9 km/100 km².

Lungimea totală a căilor ferate sunt 116 de km, dintre care 37,9% electrificate.

Infrastructura rutieră la 31 decembrie 2009

	Drumuri publice Total	din care:								Densitatea drumurilor publice la 100 km ² teritoriu
		Moder nizate	Cu IUR*	Drumuri naționale	din care:		Drumuri județene și comunale	din care:		
					Moderni zate	Cu IUR*		Total	Moder nizate	
România	81713	23847	22515	165503	15114	1105	65210	8733	21410	34,3
Regiunea Centru	10709	3406	2384	2264	2178	50	8445	1228	2334	31,4
Județul Harghita	1917	539	436	446	441	5	1471	98	431	28,9

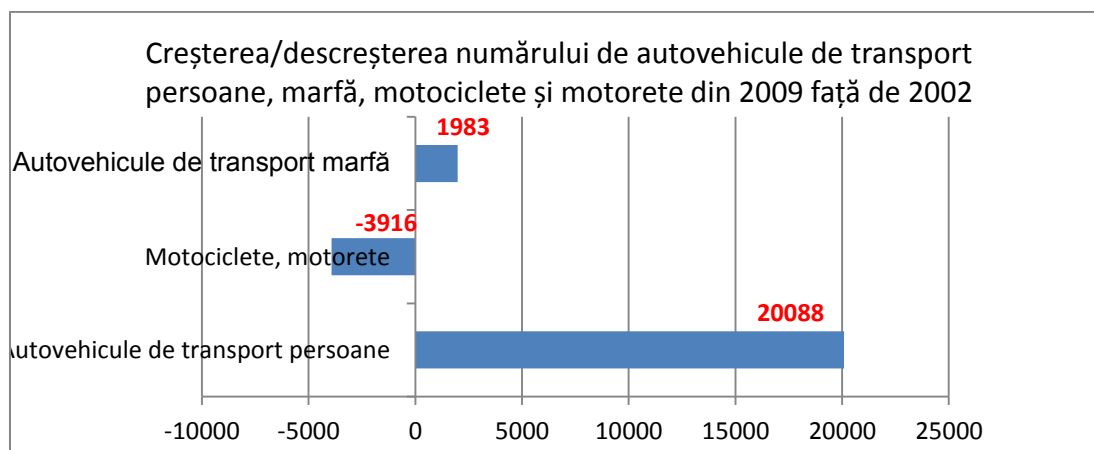
Sursa datelor: Anuarul Statistic al României, Ediția 2010

Infrastructura feroviară 31 decembrie 2009

	Căi ferate (km)	
	Total	Electrificate
Regiunea CENTRU	1336	669
Județul Harghita	209	174

Sursa datelor: Anuarul Statistic al României, Ediția 2010

În perioada 2002-2009 a crescut semnificativ numărul de autovehicule de transport persoane și marfă, în timp ce numărul de motocicletă și motorete a scăzut.

Rata de creștere/descreștere a autovehiculelor de transport persoane, marfă, motocicletele și motorete în 2009 față de 2002

	%		
	Autovehicule de transport persoane	Motociclete, motorete	Autovehicule de transport marfă
Regiunea Centru	25.8	-50.5	22.3
Județul Harghita	49.5	-65.5	27.1

Sursa datelor: Indicatori prelucrați pe baza datelor: INS, Baza de date TEMPO)

3. Populație și demografie

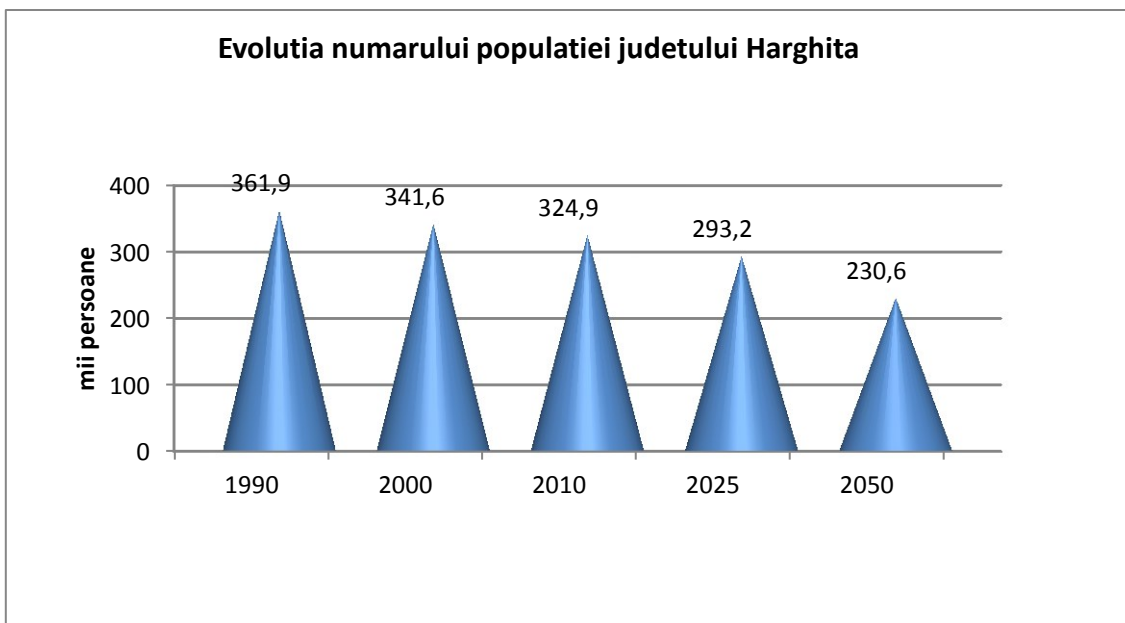
3.1. Evoluția principalilor indicatori demografici

Cu o populație totală de 325 mii locuitori în 2010, județul Harghita se situează pe poziția 32 în rândul celor 41 județe ale României. Densitatea populației este scăzută (48,9 locuitori/kmp), sub cea înregistrată la nivel național sau regional. În ultimii 20 ani, populația județului s-a redus cu 10,2%, înregistrând un ritm relativ accentuat de declin, iar până în anul 2050, potrivit prognozelor demografilor, județul Harghita ar mai putea pierde alte 29% din populația actuală. Evoluția structurii pe grupe de vârstă pune în evidență un accentuat proces de îmbătrânire demografică, ponderea vârstnicilor mărindu-se de la 10,3% în 1990 la 14,4% în anul 2010, prognoza pentru 2050 fiind de 32,2%.

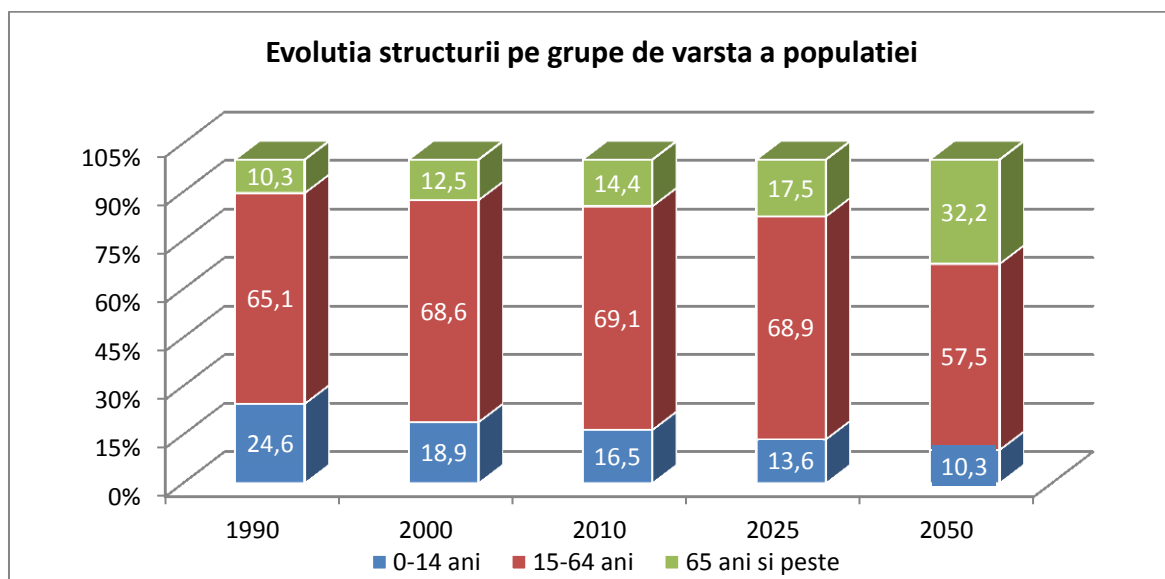
	1990	2000	2010	2025	2050	2010/ 1990	2050/ 2010
Populația totală (mii pers.)	361,9	341,6	324,9	293,2	230,6	-10,2	-29,0
Densitatea populației (loc/kmp)	54,5	51,5	48,9	44,2	34,7		
Ponderea în pop. Regiunii (%)	12,7	12,9	12,9	12,7	12,1	x	x
Ponderea în pop. României (%)	1,6	1,5	1,5	1,5	1,4	x	x
Distribuția pe medii rezidențiale (%)							
Urban	47,1	45,4	43,7	x	x
Rural	52,9	54,6	56,3	x	x
Distribuția pe grupe de vârste (%)							
0-14 ani	24,6	18,9	16,5	13,6	10,3	x	x
15-64 ani	65,1	68,6	69,1	68,9	57,5	x	x
65 ani și peste	10,3	12,5	14,4	17,5	32,2	x	x

Sursa: Institutul Național de Statistică

... date nedisponibile

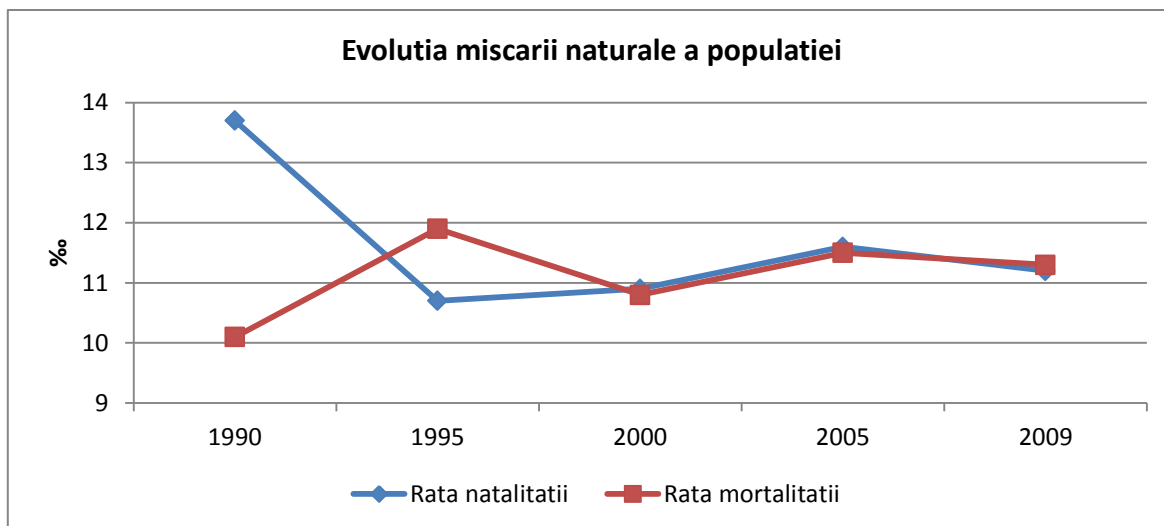
La baza acestei evoluții au stat atât scăderea natalității (de la 13,7‰ în 1990 la 11,2‰ în 2009) cât și un intens proces migrațional. Ca urmare a sporului natural negativ, populația județului Harghita a scăzut cu 1000 persoane, partea cea mai mare a declinului datorându-se însă soldului puternic negativ al migrației interne și externe.

Principalele componente ale mișcării naturale

	1990	1995	2000	2005	2009
Rata natalității (‰)	13,7	10,7	10,9	11,6	11,2
Rata fertilității (‰)	55,9	42,3	41,9	45,1	44,9
Rata mortalității (‰)	10,1	11,9	10,8	11,5	11,3
Rata sporului natural (‰)	2,6	-1,2	0,1	0,1	-0,1
Sporul natural (persoane)	1318	-421	26	10	-35

Sursa: Institutul Național de Statistică

	1990	2000	2010	2025	2050
Raportul de dependență demografică (%)	54	46	42	45	74
Rata îmbătrânirii demografice (‰)	420	661	888	1291	3122
Speranța de viață (ani)	70,87	72,11	73,45

Sursa: Institutul Național de Statistică

... date nedisponibile

Ca urmare a scăderii ponderii populației tinere (0-14 ani), raportul de dependență demografică s-a redus în ultimii 20 ani de la 54% la 42%, însă va ajunge până în anul 2050 la 74% datorită creșterii ponderii populației vârstnice. Ca efect al aceluiași modificări ale structurii pe vârste, rata îmbătrânirii demografice a crescut de 420‰ la 888‰ în 2010, valoarea acestui indicator putând crește de 3,5 ori până în anul 2050. Aceste valori plasează județul Harghita printre județele puternic afectate de procesul de îmbătrânire demografică din România. În perioada 1990-2010 s-a înregistrat și o creștere moderată a speranței de viață, aceasta ajungând în prezent la 73,45 ani.

Analizate în profil teritorial, evoluțiile demografice mai sus amintite se desfășoară în mod diferit. Există zone cu un puternic dinamism economic și social precum municipiile Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc, în care numărul populației crește, menținându-se o structură echilibrată pe grupe de vârstă, în timp ce localități precum orașul Bălan sau unele comune situate în zone cu acces dificil suferă un proces accelerat de îmbătrânire și depopulare.

3.2. Populația urbană

Rata de urbanizare la nivelul județului Harghita era în 2010 de 43,7%, fiind cea mai scăzută rată din Regiunea Centru. Rețeaua localităților urbane cuprinde 4 municipii și 5 orașe. Dintre acestea, două municipii au o populație cuprinsă între 30000 și 50000 locuitori, trei localități

au între 10000 și 20000 locuitori, iar patru orașe au sub 10000 locuitori (cu 1603 locuitori orașul Băile Tușnad este cea mai mică localitate urbană din România).

Populația localităților urbane din județul Harghita la 1 iulie 2010

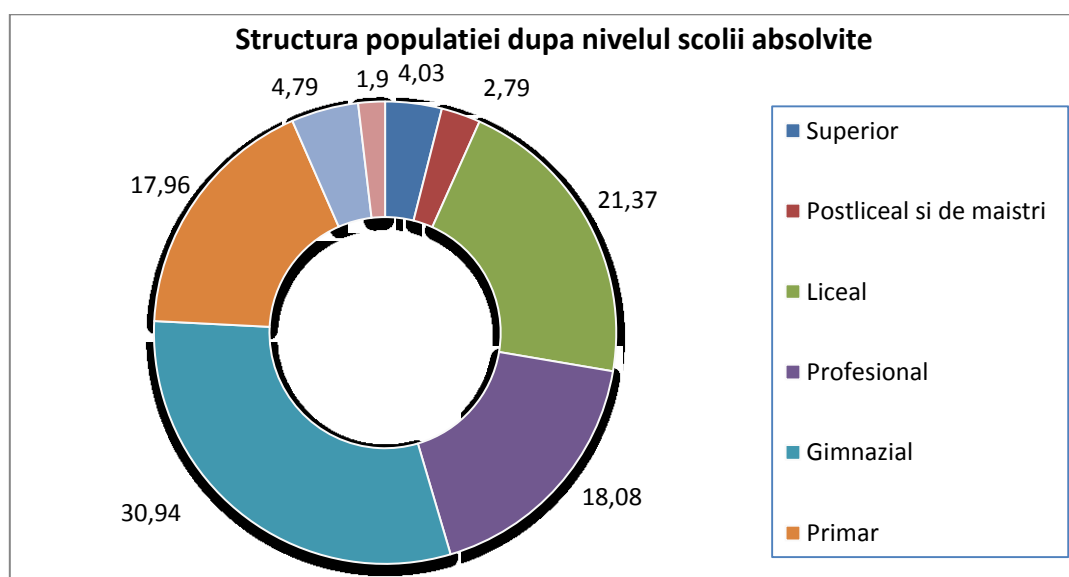
	persoane
Total	219089
Municipiul Miercurea Ciuc	41410
Municipiul Gheorgheni	19711
Municipiul Toplița	15441
Municipiul Odorheiu Secuiesc	36370
Băile Tușnad	1603
Bălan	7456
Borsec	2747
Cristuru Secuiesc	10212
Vlăhița	7127

3.3. Structura populației după nivelul instituției de învățământ absolvite

Conform datelor recensământului populației din anul 2002, 4,03% din totalul populației de peste 10 ani avea o diplomă universitară, 2,79 % au studii postliceale sau de maștri, 21,37% au absolvit liceul, iar 18,08% sunt absolvenți ai școlii profesionale, restul populației cu vârsta mai mare de 10 ani având un nivel scăzut de pregătire școlară. Rata analfabetismului depășește 1,8%, fiind apropiată de media națională și de cea regională.

-%-

Total	Sup de lungă durată	Sup de scurtă durată	Postliceal, de maștri	Liceal	Profesional	Gimnazial	Primar	Fără școală absolv.	Școala nedekl.	Analfabeți
100,00	3,65	0,38	2,79	21,37	18,08	30,94	17,96	4,79	0,05	1,85

3.4.Participarea populației la activitatea economică

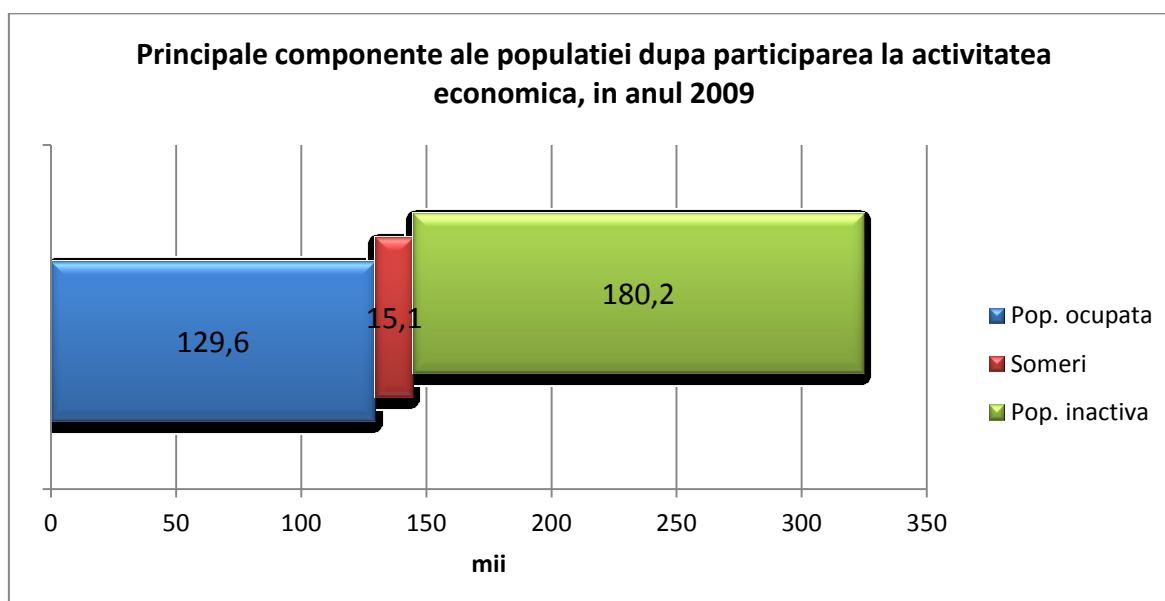
Din cele 324,9 mii persoane, reprezentând populația totală a județului la 31 decembrie 2009, populația activă numără 144,7 mii persoane (44,5% din total), în timp ce resursele de muncă însumează 207,5 mii persoane, reprezentând 64% din populația județului (aici fiind incluse toate persoanele în vârstă de muncă, apte de lucru precum și persoanele în afara vârstei de muncă, aflate în activitate). Diferența de 62,8 mii persoane este constituită din studenții și elevii în vârstă de muncă care frecventează cursuri de zi, femeile casnice și alte categorii de persoane neocupate.

Populația inactivă numără 180,2 mii persoane (55,5% din total), fiind alcătuită din elevi și studenți, pensionarii care nu realizează alte venituri în afara pensiei, femeile casnice, copiii și adulții care nu au statut de elev, respectiv pensionar și care sunt întreținuți de familie, stat sau organizații private. Ponderea populației inactivă este în creștere atât datorită creșterii numărului de pensionari cât și tendinței de prelungire a duratei medii a studiilor și întârzierii intrării tinerilor pe piața muncii (55,5% în anul 2009 comparativ cu 51% în 1995).

Componentele populației după participarea la viața economică

	-mii persoane-
Populația totală, din care:	324,9
• Resurse de muncă	207,5
A. Populația activă civilă	144,7
• Populația ocupată civilă	129,6
• Șomeri	15,1
B. Populația inactivă, din care:	180,2
• Populația în pregătire profesională și alte categorii de populație în vârstă de muncă	62,8

Sursa: Institutul Național de Statistică, Balanța forței de muncă

4. Economia

4.1. Date generale privind economia

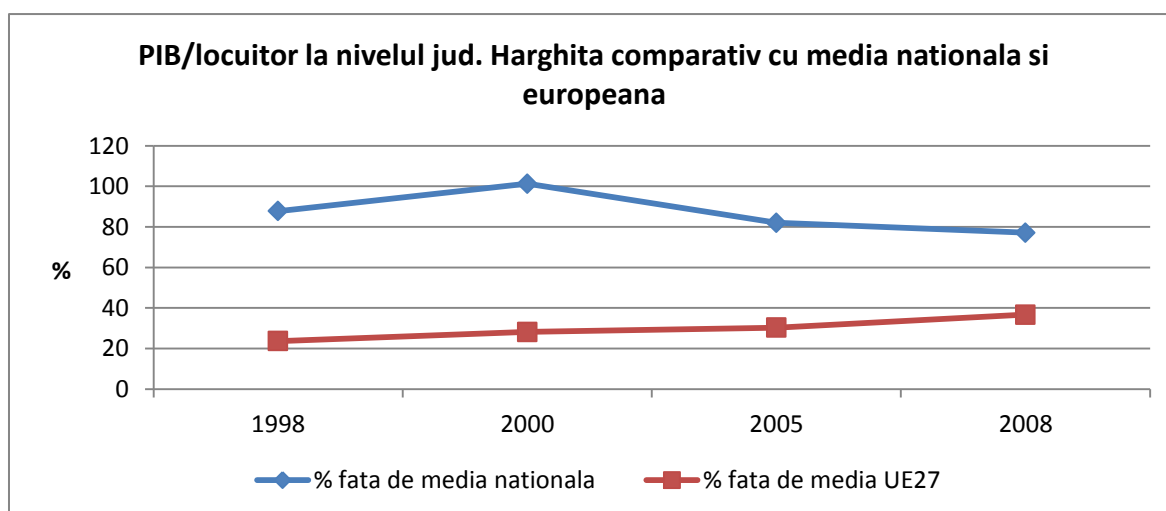
Valoarea, structura produsului intern brut al județului Harghita

	UM	1998	2000	2005	2008
Produsul intern brut	Mil lei preturi curente	513,7	1213,6	3579,5	6000,7
Structura VAB					
 Agricultura	%	26,6	18,5	12,5	10,0
 Industria	%	27,8	35,8	35,3	33,7
 Construcții	%	3,0	2,7	3,9	6,5
 Servicii	%	42,6	43,0	47,8	49,8
PIB/ locuitor	Euro PCS		5191	6478	9098
PIB/loc. în raport cu media națională	%	87,8	101,3	82,0	77,1
PIB/loc. în raport cu media europeană	%	23,7	28,2	30,3	36,7

Sursa: Calcule pe baza datelor Institutului Național de Statistică

Produsul intern brut realizat la nivelul județului Harghita în anul 2008 însumează 6000,7 milioane lei prețuri curente. Structura acestuia relevă predominanța sectorului serviciilor și a industriei (49,8% respectiv 33,7% din total), cota agriculturii fiind de doar 10% din PIB iar cea a sectorului construcțiilor de 6,5%.

Produsul intern brut/ locuitor la nivelul județului Harghita a atins 9098 euro PCS (euro la paritatea puterii de cumpărare standard), valoare sub cea a indicatorului la nivel național (12000 euro PCS). Comparativ cu alte state europene, PIB/locuitor la nivelul județului Harghita ajunge la doar 36,7% din media europeană. Acest raport a crescut de peste 1,5 ori în doar 10 ani, datorită ritmului superior de creștere economică înregistrat în județul Harghita comparativ cu media statelor membre UE.

Evoluția structurii valorii adăugate brute (VAB) la nivelul județului Harghita

	1998	2000	2005	2008
Agricultură, silvicultură, pescuit	26,6	18,5	12,5	10,0
Industrie	27,8	35,8	35,2	33,7
Construcții	3,0	2,7	3,9	6,5
Comerț, hoteluri și restaurante, transporturi, comunicații	22,8	23,7	18,2	20,0
Intermedieri financiare, tranzacții imobiliare, închirieri și servicii pentru întreprinderi	11,0	9,4	15,0	14,1
Administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială	8,8	9,9	15,2	15,7

Sursa: Calcule pe baza Institutului Național de Statistică

În perioada 1998-2008 structura valorii adăugate brute, pe activități economice principale a județului Harghita a suferit o serie de modificări majore. Agricultură și silvicultură și-au redus ponderea în valoarea adăugată brută la nivel județean de la 26,6% în 1998 la 10% în 2008, în timp ce ponderea industriei a crescut de la 27,8% la 33,7%. Proporția construcțiilor s-a mărit în aceeași perioadă cu aproape 3,5 puncte procentuale. Ponderea domeniului „Comerț, hoteluri, transporturi și comunicații” a înregistrat o scădere ușoară, ajungând la 20% din VAB. Creșteri notabile ale contribuției la formarea valorii adăugate brute s-au înregistrat în cazul sectorului „Intermedieri financiare, tranzacții, servicii pentru întreprinderi” și în cazul sectorului „Administrație publică, învățământ, sănătate”.

4.2. Numărul și structura întreprinderilor

Unitățile economice locale active din județul Harghita, după activitatea principală și clasa de mărime, în anul 2008

	Total	din care			
		0-9 sal.	10-49 sal.	50-249 sal.	Peste 250 sal.
Total	8585	7534	870	157	24
Agricultura, silvicultura	279	244	34	1	0
Industria extractivă	21	16	4	1	0
Industria prelucrătoare	1683	1274	306	84	19
Energie electrică și termică, gaze și apă	17	7	7	2	1
Construcții	875	740	110	24	1
Comerț	3042	2758	258	24	2
Hoteluri și restaurante	550	498	47	5	0
Transporturi și comunicații	514	457	52	4	1
Intermedieri financiare	63	60	3	0	0

	Total	din care			
		0-9 sal.	10-49 sal.	50-249 sal.	Peste 250 sal.
Tranz. imobiliare și alte servicii	1169	1126	35	8	0
Învățământ	49	43	6	0	0
Sănătate și asistență socială	79	77	1	1	0
Alte activități	244	234	7	3	0

Sursa: Institutul Național de Statistică

Notă: Sunt incluse doar entitățile comerciale cu activitate economică nefinanciară, organizate ca: societăți comerciale, regii autonome, societăți cooperatiste, societăți agricole

La finele anului 2008, în județul Harghita existau 8585 firme active, 87,8% dintre acestea încadrându-se în clasa microîntreprinderilor, 10,1% în clasa întreprinderilor mici, 1,8% în cea a întreprinderilor mijlocii și doar 24 firme (0,3% din total), se situau în categoria întreprinderilor mari.

Predomină firmele având ca activitate principală comerțul (peste 35% din total), urmate de cele din industria prelucrătoare (19,6%) și cele din sectorul tranzacțiilor imobiliare și serviciilor pentru întreprinderi (13,6%). 19 din cele 24 firme mari, cu peste 250 salariați, activează în industria prelucrătoare, alte firme mari activează în domeniul comerțului și cate una în producerea și distribuția energiei, apei și gazului, în construcții și sectorul transportului și comunicațiilor.

Exceptând sectorul producerii și distribuției energiei electrice, a apei și a gazului, celelalte domenii înregistrează ponderi ale întreprinderilor mici și microîntreprinderilor de peste 90% din numărul de firme la nivel de ramură.

Cifra de afaceri, investițiile brute și personalul unităților locale active din industrie și servicii, la nivelul județului Harghita, în anul 2008

	Cifra de afaceri (mil. lei)	Investiții brute (mil. lei)	Investiții brute/1000 lei C.A. (lei)	Personal (nr.)	Productivitatea muncii (mii lei)
Total	8843	1214	137	66681	132,6
Industria extractivă	77	7	91	520	148,1
Industria prelucrătoare	2978	613	206	30015	99,2
Energie electrică și termică, gaze și apă	282	16	57	1075	262,3
Construcții	1043	89	85	7877	132,4
Comerț	3297	201	61	15058	219,0
Hoteluri și restaurante	131	26	198	2461	53,2

	Cifra de afaceri (mil. lei)	Investiții brute (mil. lei)	Investiții brute/ 1000 lei C.A. (lei)	Personal (nr.)	Productivitatea muncii (mii lei)
Transporturi și comunicații	592	173	292	4493	131,8
Tranzacții imobiliare și alte servicii	338	58	172	3711	91,1
Învățământ	25	7	280	227	110,1
Sănătate și asistență socială	18	4	222	267	67,4
Alte activități	62	20	323	977	63,5

Sursa: Institutul Național de Statistică

Notă: Sunt incluse doar entitățile comerciale cu activitate economică nefinanciară, organizate ca: societăți comerciale, regii autonome, societăți cooperatiste, societăți agricole

Cifra de afaceri totală realizată de firmele locale s-a ridicat în anul 2008 la 8843 milioane lei, aportul comerțului fiind de peste 37%, iar cel al industriei prelucrătoare de aproximativ 38%. Investițiile brute realizate în anul 2008 la nivelul județului Harghita au depășit 1200 milioane lei, grosul investițiilor îndreptându-se spre industria prelucrătoare. Capitalul investit reprezintă 14% din cifra de afaceri obținută de companiile locale din industrie, construcții și servicii. Comparativ cu cifra de afaceri la nivel de ramură, aferentă anului 2008, cele mai ridicate valori ale investițiilor s-au realizat în alte activități economice, în transporturi și comunicații și în sectorul învățământului. Cu doar 57 lei investiți la 1000 lei cifra de afaceri obținută în 2008, sectorul producerii și distribuției energiei electrice, energiei termice, gazului și apei ocupă ultima poziție în clasamentul pe domenii economice realizat în funcție de acest indicator economic.

Productivitatea muncii în industrie, construcții și servicii

Analizate strict prin prisma indicatorilor financiari, nivelurile cele mai ridicate ale productivității muncii în anul 2008, s-au înregistrat în sectorul producerii și distribuției energiei electrice, energiei termice, gazului și apei și în domeniul comerțului. La polul opus, niveluri scăzute de productivitate se înregistrează în unitățile economice din sectorul hoteluri și restaurante, cele din domeniul sănătății și cele din alte activități economice.

4.3. Agricultura

Din cauza reliefului predominant muntos, județul Harghita dispune de un potențial agricol limitat. Terenurile arabile însumează aproape 92 mii hectare, pășunile aproximativ 147 mii hectare, peste 157 mii hectare, iar livezile 765 hectare. Terenurile arabile sunt localizate cu precădere în luncile Oltului, Mureșului și Târnavei Mari. Solurile se încadrează în clasa de

fertilitate medie și redusă, iar condițiile de climă permit cultivarea majorității cerealelor, furajelor, legumelor și plantelor tehnice. Județul Harghita se numără printre cei mai importanți producători de cartofi la nivel național, cultura acestei plante având aici condiții ideale de dezvoltare. Suprafața ocupată de livezi s-a redus la jumătate în ultimii 15 ani, în prezent fiind de 765 hectare.

Utilizarea terenurilor

-ha-

	1995	2000	2005	2009
Suprafața agricolă totală, din care	406443	406436	394324	396538
• Terenuri arabile	92735	92729	91755	91716
• Pășuni	148156	148156	145479	146962
• Fânețe	164059	164058	156293	157060
• Vii	77	77	35	35
• Livezi	1416	1416	762	765
Păduri	232545	232545	238959	236911
Ape	4251	4252	4252	4254
Alte terenuri	20651	20657	26355	26187

Sursa: Institutul Național de Statistică

Suprafața cultivată în anul 2009 aceasta reprezintă aproape 62% din suprafața totală a terenurilor arabile, această pondere fiind mult sub media națională. Predomină cultura cerealelor – 48,4% din total urmate de furaje –29,1% din suprafața cultivată și de cartofi – 19,8%. Alte suprafețe importante sunt cultivate cu legume și sfeclă de zahăr.

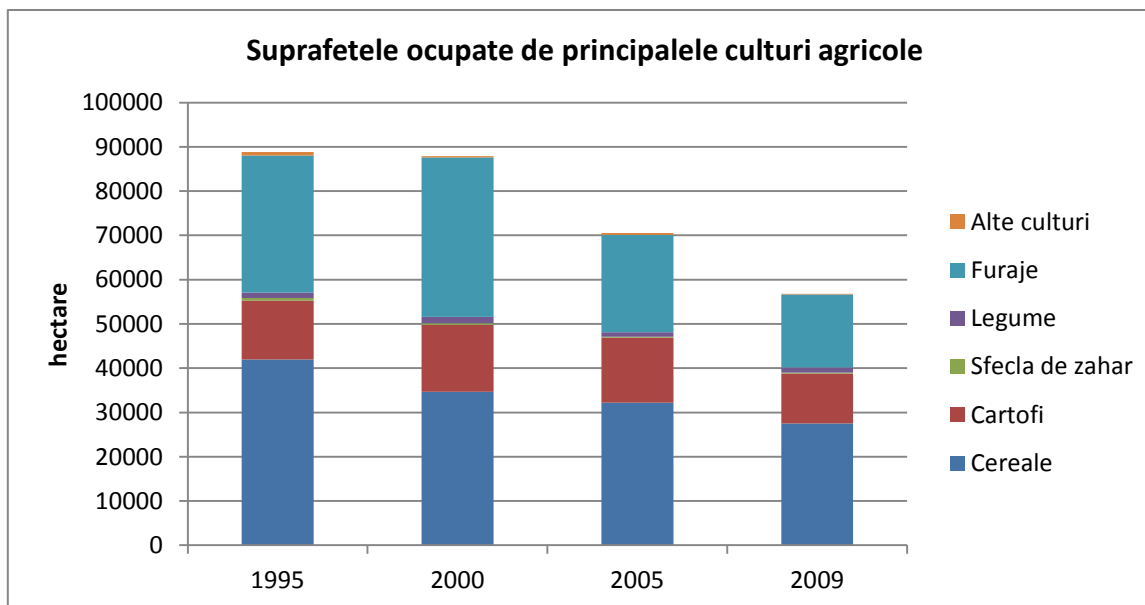
Ca urmare a reducerii suprafețelor cultivate, numărul de mașini și utilaje agricole este în scădere. Cu suprafață medie de 39 hectare teren arabil/ tractor, județul Harghita se plasează sub media la nivel național.

Suprafața cultivată

-ha-

	1995	2000	2005	2009
Total, din care	88842	87903	70543	56832
• Cereale	41947	34659	32194	27508
• Cartofi	13340	15096	14678	11253
• Sfeclă de zahăr	588	372	258	276
• Floarea soarelui	20	0	0	0
• Legume	1194	1467	975	1097
• Furaje	31001	36005	21976	16531

Sursa: Institutul Național de Statistică

Parcul de mașini și utilaje agricole

-nr.-

	1995	2000	2005	2009
Tractoare	2961	3191	3010	2357
Pluguri	1620	2036	1810	1744
Semănători mecanice	489	496	445	399
Combine pentru recoltat	835	454	318	359

Sursa: Institutul Național de Statistică

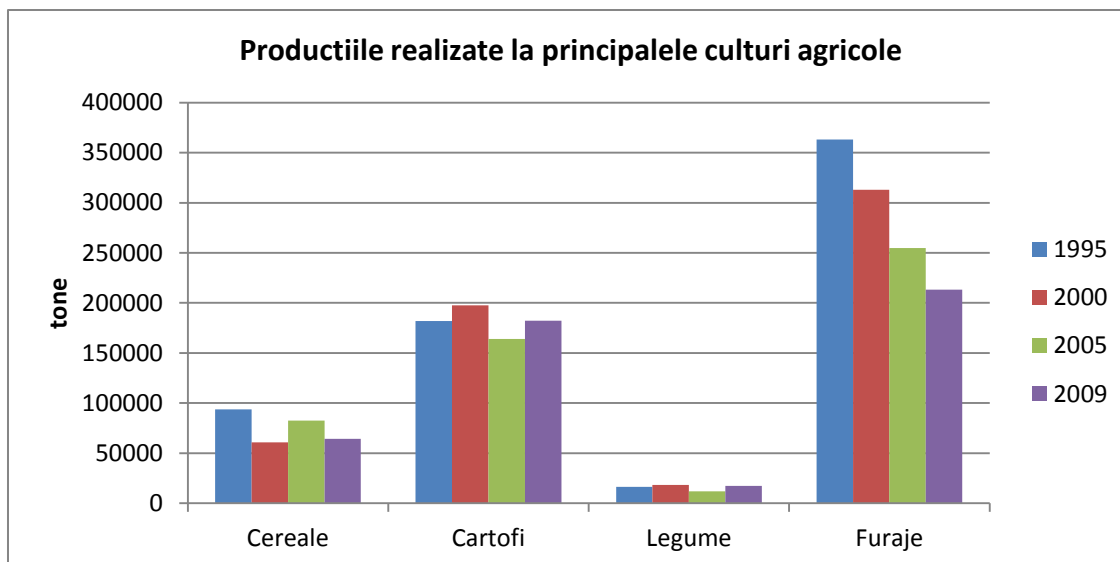
Caracterizate prin producții la hectar sub mediile naționale la majoritatea culturilor (cu excepția cartofilor), producția agricolă vegetală înregistrează variații importante de la un an la altul, depinzând într-o măsură considerabilă de factori climatici.

Producția agricolă vegetală

-tone-

	1995	2000	2005	2009
Cereale	93714	60762	82556	64444
Cartofi	181977	197642	163954	182376
Sfeclă de zahăr	12847	6689	6922	8441
Floarea soarelui	30	0	0	0
Legume	16252	18144	12013	17418
Furaje	362974	312828	254869	213318
Fruite (excl. struguri)	10134	8106	10903	8342
Struguri	554	634	141	0

Sursa: Institutul Național de Statistică

Cu o pondere de 40% din valoarea producției agricole realizate în 2009 la nivelul județului, zootehnia este o activitate economică de o importanță majoră pentru mediul rural. Dezvoltarea zootehniei a fost favorizată și de condițiile naturale specifice județului Harghita (ponderi ridicate ale suprafețelor ocupate de pășuni și fânețe) și de tradițiile istorice. Cu toate că efectivele de animale sunt în diminuare la toate speciile, creșterea bovinelor rămâne deosebit de importantă, Harghita ocupând primul loc la nivel regional și al zecelea la nivel național în ce privește dimensiunea șeptelului de bovine.

Efectivele de animale

	-capete-			
	1995	2000	2005	2009
Bovine	93022	63572	75169	76774
Porcine	94912	58566	72703	45368
Ovine	211337	135959	130429	169228
Păsări	484200	456984	565844	428062

Sursa: Institutul Național de Statistică

4.4. Industria

Producția de energie primară

	UM	2008
Cărbuni (tone)	Tone	-
Gaze naturale extrase (mii mc)	Mii mc	170932
Puterea instalată (MW)	MW	-
Producția de energie electrică (mii kWh)	Mii kWh	-

Sursa: Institutul Național de Statistică

Principalele resurse energetice ale județului Harghita sunt biomasa și hidroenergia. Potențialul energetic al râurilor din județul Harghita este doar parțial valorificat prin câteva

microhidrocentrale amplasate pe mai multe cursuri de apă din județ, rămânând totuși un important potențial hidro nevalorificat.

Potențialul biomasei, reprezentat de cantitatea mare de deșeuri forestiere (generate de existența a numeroase firme care exploatează lemnul) și de plantele energetice și reziduurile agricole valorificabile în scopuri energetice este o altă resursă de energie importantă a județului. Potrivit unui studiu realizat de ICEMENERG SA potențialul energetic al biomasei la nivelul județului Harghita s-a ridicat la circa 207 Terajouli.

Potrivit studiului mai sus amintit, județul Harghita dispune și de un potențial apreciabil de producere a energiei din surse geotermale.

Extracția gazului metan din domurile gazeifere din sud-vestul județului are o tradiție de aproape 100 ani. Producția de gaze naturale s-a ridicat în anul 2008 la 170932 mii mc, completând tabloul resurselor energetice ale județului Harghita.

Producția realizată în 2008 la câteva produse industriale reprezentative pentru județul Harghita:

Produs industrial	UM	Prod. Anuală
Gaz metan extras	mii mc	170932
Preparate din carne	tone	5685
Lapte de consum	hl	48890
Bere	mii hl	1611
Confecții textile	mii lei	286477
Încălțăminte	mii per.	1219
Cherestea	mc	212368
Mobilier	mii lei	71199

Sursa: Institutul Național de Statistică

Industria județului Harghita se caracterizează prin predominanța întreprinderilor mici și mijlocii și printr-un grad mai redus de diversificare. Industria textilă și a confecțiilor textile este o activitate de tradiție în zonă, atingând un înalt nivel de competitivitate. Firmele ce activează în industria ușoară întrebuințează o mare parte din forța de muncă și realizează peste 40% din exporturile județului. Industria alimentară și a băuturilor (îndeosebi cea a îmbutelierii apelor minerale) și industria de prelucrare a lemnului sunt alte ramuri industriale ce valorifică materiile prime locale. Alte industrii reprezentative sunt industria tipăriturilor și industria mobilei, metalurgia, ramuri ce au reușit să-și mențină continuitatea în economia județului.

Închiderea exploatării miniere Bălan a produs un dezechilibru al economiei locale și a cauzat o serie de probleme sociale, zona orașului Bălan având nevoie de reconversie economică în următorii ani.

Principalele firme cu sediul în județul Harghita având industria ca obiect principal de activitate:

- Industria alimentară și a băuturilor : **Harmopan, Lactate Harghita, Heineken (unitatea Miercurea Ciuc)**
- Industria apelor minerale: **Romaqua, Perla Harghitei,**
- Industria confecțiilor textile și încălțămintei : **Ikos Conf, Coats, Norada, Romtop Industries, Toplița, Confectia MC Atelier**
- Construcții metalice: **Matrița**
- Industria mobilei: **Famos**
- Tipărituri: **Infopress Group**

4.5. Turism

Turismul beneficiază în județul Harghita de un potențial important, reprezentat de cadrul natural pitoresc, de apele minerale folosite în scop terapeutic și de obiectivele sale culturale de certă valoare.

Calitatea deosebită a apelor sale minerale și factorii climatici au favorizat apariția în secolul 19 a formelor incipiente de turism balnear în județul Harghita, care s-au dezvoltat apoi în stațiuni precum **Băile Tușnad, Borsec, Harghita Băi** sau **Băile Homorod**. Stațiunea Băile Tușnad este una din cele mai importante stațiuni balneare din România fiind recomandată pentru tratarea afecțiunilor digestive, endocrine, cardiovasculare, urinare, ale sistemului nervos, ale aparatului locomotor etc. Alături de aceasta, stațiunea Borsec este una din primele stațiuni balneare din țară, cu o veche faimă internațională. Datorită folosirii calităților curative ale sării, **Praidul** a devenit în ultimul timp o stațiune tot mai căutată. Pe teritoriul județului Harghita se află și alte stațiuni climaterice de interes local precum **Lacul Roșu și Izvorul Mureșului**.

Zona montană a județului Harghita cuprinde o serie de areale protejate și rezervații naturale. De cel mai mare interes turistic sunt **Lacul Sfânta Ana** – singurul lac format într-un crater vulcanic din estul Europei și **Lacul Roșu**, format prin bararea naturală a cursului unui râu. Lacul este situat în arealul protejat al **Parcul Național Cheile Bicazului-Hășmaș**, care mai cuprinde o largă varietate de elemente interesante din punct de vedere geologic, paleontologic, floristic și peisagistic. Pe teritoriul județului Harghita se află parțial alte două zone deosebite protejate prin lege : **Parcul Național Căliman** și **Parcul Natural Defileul Mureșului Superior**.

Dezvoltarea turismului cultural se bazează pe valorificarea în scop turistic a unor obiective culturale – istorice de valoare, situate cu precădere în municipiile **Miercurea Ciuc** (cetatea Miko, azi Muzeul Secuiesc al Ciucului), **Odorheiu Secuiesc** și **Gheorgheni**, dar și în localități rurale precum **Lăzarea** (castel datând din perioada Renașterii), **Dârju** (biserică fortificată, inclusă în patrimoniul UNESCO), **Corund** (important centru al ceramicii tradiționale).

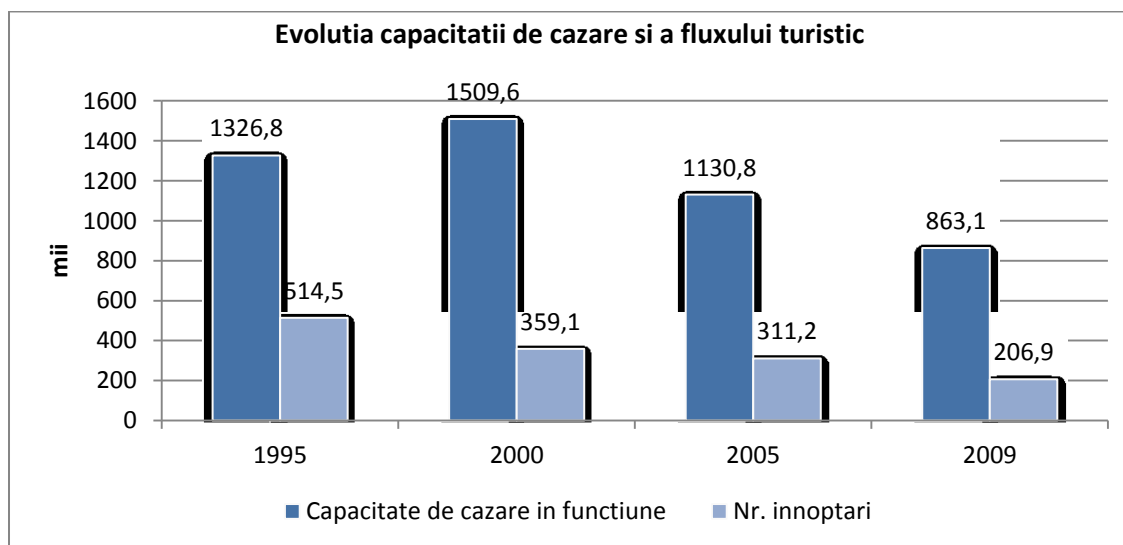
Evoluția principalilor indicatori ai activității turistice

	UM	1995	2000	2005	2009
Capacitate de primire existentă	locuri	9399	7256	7644	6428
Capacitate de primire în funcțiune	mii locuri-zile	1326,8	1509,6	1130,8	863,1
Număr sosiri	mii	142,2	87,5	85,2	69,4
Număr înoptări	mii	514,5	359,1	311,2	206,9

Sursa: Institutul Național de Statistică

Capacitatea de primire la 31 iulie 2009 cuprindea 6428 locuri în 316 unități de cazare (257 dintre acestea fiind pensiuni turistice sau agroturistice). Numărul de locuri de cazare s-a redus cu aproape o treime față de anul 1995 ca urmare închiderii unor unități de cazare care nu îndeplineau standardele minime cerute în domeniu

Fluxul turistic, evidențiat atât de numărul de sosiri (turiști cazați) cât și de numărul de înoptări înregistrează o scădere dramatică, valorile acestor indicatori fiind mai mici cu 51,2% respectiv cu 59,8%. Turismul balnear, tradițional în județ precum și cel de tineret au intrat într-un declin accentuat după 1990, ca urmare a nesoluționării disputelor privind proprietatea asupra unităților de cazare și de tratament și din cauza reducerii programelor turistice pentru aceste forme de turism.

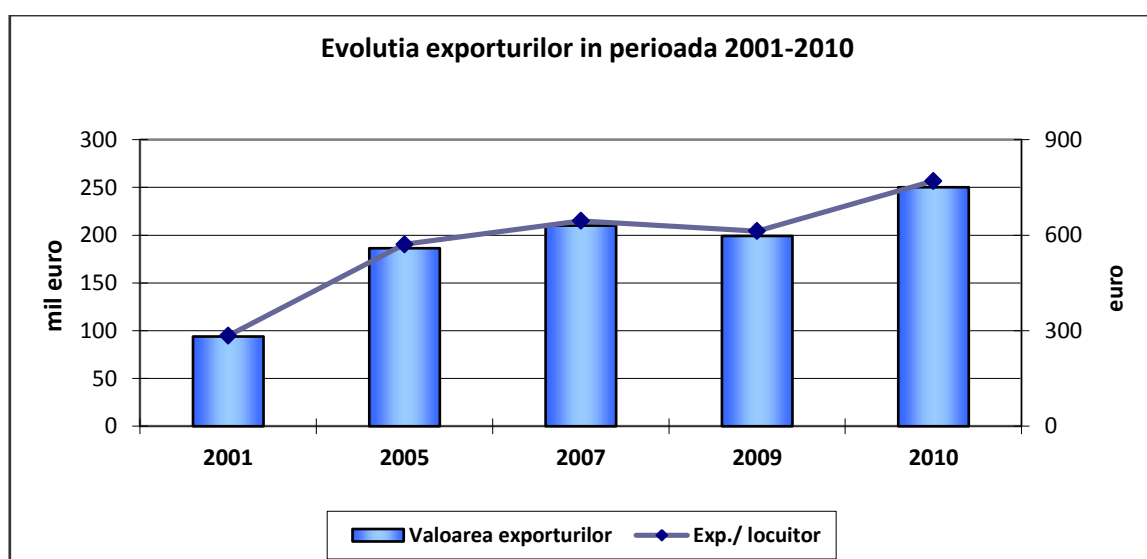
4.6. Exporturi

	UM	2001	2005	2007	2009	2010*
Valoarea exporturilor	mii euro	93958	186386	210087	199240	250227
Pondere în exporturile României	%	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7
Exporturi/ locuitor	euro	284	571	645	613	770

Sursa: Institutul Național de Statistică

*date provizorii

Exporturile de mărfuri joacă un rol important în dezvoltarea economică a județului Harghita. Principalele mărfuri exportate în anul 2009 au confecțiile textile (42%), urmate de mobilier (18%) și de cherestea (16%). Produsele agricole și materiile prime dețin ponderi mici în exportul județului (sub 3%). Exporturile județene au crescut de peste 2,5 ori între 2001 și 2010, ajungând la peste 250 milioane euro. Valoarea exporturilor/locuitor în 2010 s-a ridicat la 770 euro, sub media națională de 1731 euro. Ponderea în exporturile naționale s-a menținut la 0,7%, ceea ce arată că județul Harghita a urmat, în general, tendința exporturilor la nivel național.

5. Piața forței de muncă

Numărul **populației active** a județului Harghita a scăzut de la 169,3 mii persoane în 1995 la 144,7 mii persoane în anul 2009. În mod similar, în aceeași perioadă, s-au redus **populația ocupată**, de la 151 mii persoane la 129,6 mii persoane și **forța de muncă salariată**, de la 91 mii persoane la 62,7 mii persoane. Aceste evoluții au determinat scăderi semnificative ale **ratei de activitate** și **ratei de ocupare** a populației în vârstă de muncă.

Numărul șomerilor și rata șomajului au avut evoluții determinate în mare parte de ciclurile economice, cu scăderi în perioadele de creștere economică (1995-1996, 2000-2007) și creșteri în perioadele de recesiune (1997-1999, 2008-2009).

Ca o consecință a reducerii numărului populației ocupate și a creșterii relative a numărului persoanelor inactive, **rata de dependență economică a populației** a crescut moderat în perioada 1995-2009, ajungând la 1509‰ la finele perioadei sus menționate.

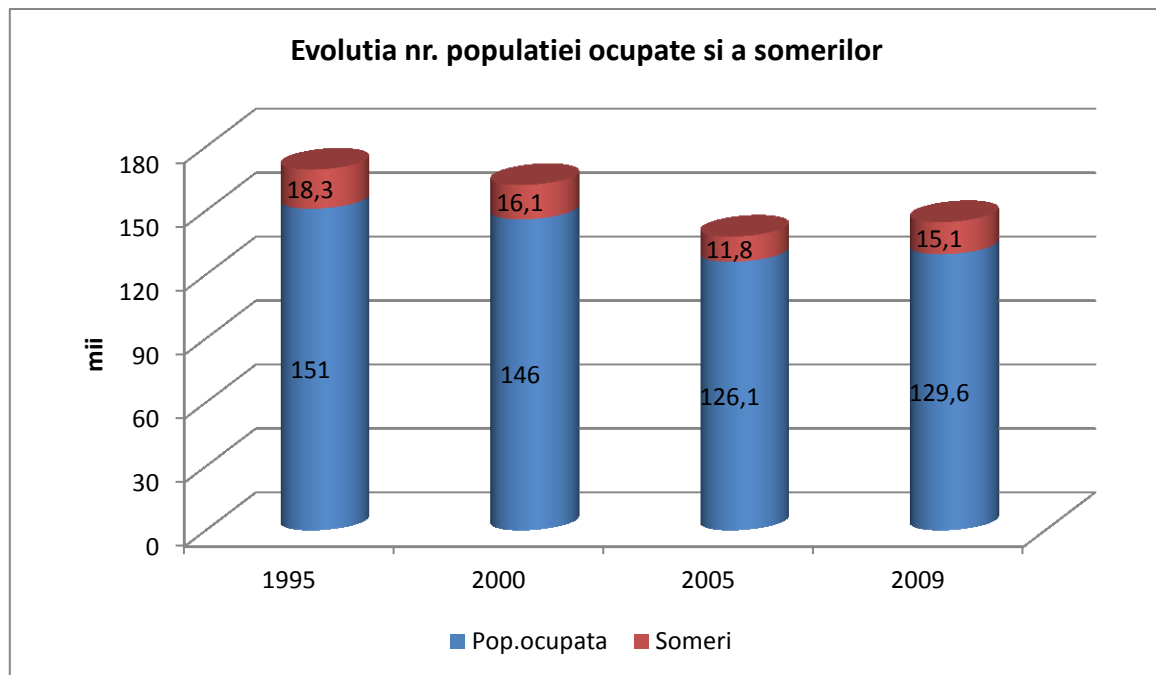
Principalii indicatori ai pieței muncii

	UM	1995	2000	2005	2009	2010*
Populația activă	Mii	169,3	162,1	137,9	144,7	...
Populația ocupată	Mii	151,0	146,0	126,1	129,6	...
Nr. salariaților	Mii	91,0	75,2	58,4	62,7	61,1
Nr. șomerilor	Mii	18,3	16,1	11,8	15,1	12,8
Rata de activitate	%	73,2	69,1	60,5	64,4	...
Rata de ocupare	%	65,3	62,3	55,3	57,7	...
Rata șomajului	%	10,8	9,9	8,5	10,6	8,8
Rata de dependență economică	%	1291	1340	1590	1509	...

Sursa: Institutul Național de Statistică

*date provizorii

... date nedisponibile

Populația ocupată pe principalele sectoare de activitate

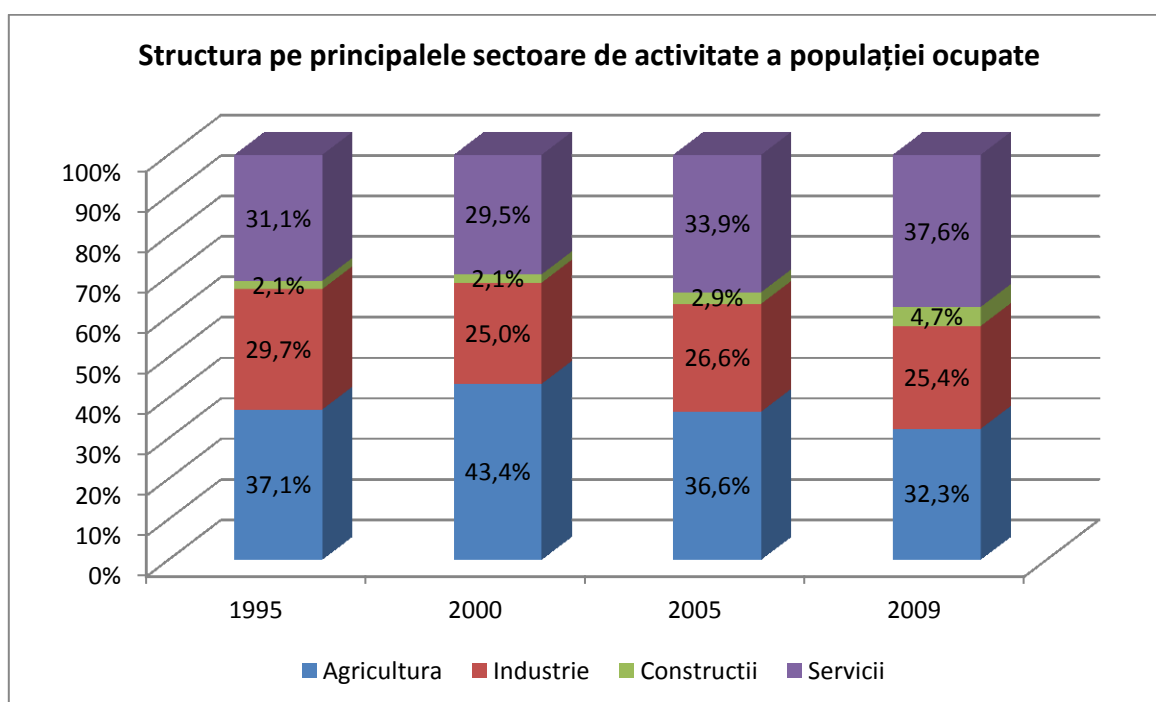
	1995	2000	2005	2009
Total	151,0	146,0	126,1	129,6
Agricultura	56,0	63,4	46,1	41,9
Industria	44,9	36,5	33,6	32,9
Construcții	3,1	3,0	3,6	6,1
Servicii	47	43,1	42,8	48,7

-mii pers.-

Sursa: Institutul Național de Statistică

Structura pe domenii de activitate a populației ocupate a suferit modificări notabile în intervalul 1995-2009. Populația ocupată în agricultură și în industrie a scăzut atât în cifre absolute cât și ca pondere în totalul populației ocupate și a crescut semnificativ populația ocupată în sectorul serviciilor, ajungând la 37,6% din total. Aceste evoluții apar mai pregnant dacă se analizează evoluțiile structurii forței de muncă salariaate, ponderea salariaților din domeniul serviciilor fiind de aproape 57% în anul 2009, în timp ce agricultura și silvicultura dețin 2,1% din numărul salariaților.

Cu toate acestea, structura ocupării la nivelul județului Harghita este departe de a avea caracteristicile unei economii postindustriale, unde sectorul serviciilor deține peste 70% din forța de muncă.

Structura pe domenii de activitate a salariaților

	1995	2000	2005	2009
Total	91,0	75,2	58,4	62,7
Agricultura	5,9	3,2	1,7	1,3
Industria	42,8	34,7	26,2	22,7
Construcții	3,4	2,9	2,4	3,0
Servicii	38,9	34,4	28,1	35,7

Sursa: Institutul Național de Statistică

6. Infrastructura socială și de educație

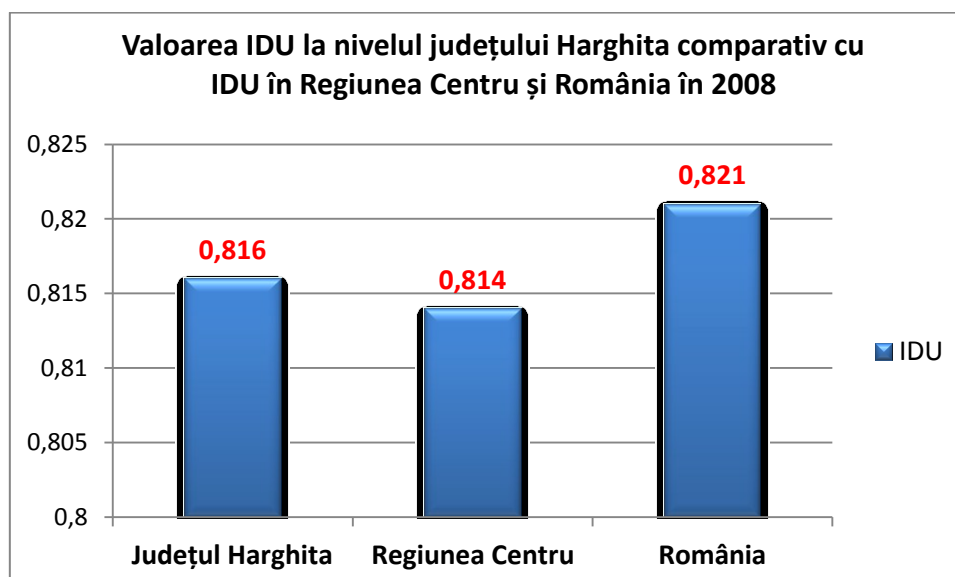
6.1. Nivelul de dezvoltare al județului Harghita exprimat prin indicatori sintetici

Indicator de măsurare sintetică a dezvoltării umane, **Indicele de Dezvoltare Umană (IDU)²** a fost calculat pe baza mediei geometrice indicilor celor 3 dimensiuni fundamentale ale dezvoltării umane: o viață lungă și sănătoasă, acces la informație și educație și un standard decent de trai. IDU la nivelul județului Harghita este 0.816.

Indicele de Dezvoltare Umană și valorile indicatorilor acestuia pentru anul 2008 la nivelul județului Harghita

Indicatorii dezvoltării umane durabile		IDU
Speranța medie de viață la naștere (ani)	73.12	0.816
Rata alfabetizării (%)	98.15	
Rata de școlarizare (%)	71.2	
PIB per locuitor în \$ la paritatea puterii de cumpărare	9717.3	

Valoarea Indicatorului Dezvoltării Umane (IDU) a județului Harghita este mai mare față de valoarea indicatorului calculată a nivelului Regiunii Centru și mai mică comparativ cu cea la nivelul întregului teritoriu național.

Accesul la informație și dinamica fenomenului de urbanizare din ultimul timp a atras după sine o creștere a gradului de dezvoltare din majoritatea orașelor din județ, cu toate că mai puțin de jumătate din populația județului Harghita trăiește în mediul urban (43,7% potrivit

² Calculating the Human Development Index,
http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2010_EN_TechNotes_reprint.pdf

datelor statistice din 2009). În expresia gradului de dezvoltare la nivelul județului Harghita o componentă de bază o reprezintă și mediul rural, indicatorul sintetic care pune cel mai bine în evidență nivelul de dezvoltare la nivel unitate administrativ - teritorială rurală fiind **Indicele Dezvoltării Comunelor (IDC)**³, a cărei expresie matematică este compusă dintr-o serie de indicatori selectați pentru 4 domenii: infrastructura de locuire, resurse publice, capitalul economic individual-familial și capitalul uman condiționat de vârstă. Operând în baza conceptului de sărăcie comunitară potrivit căruia o comună este cu atât mai puțin dezvoltată cu cât la nivelul ei se înregistrează o probabilitate mai mare de consum redus de bunuri publice sau private, IDC la nivelul județului Harghita este 56, indicând o dezvoltare mai mare la nivelul mediului rural, față de media națională care are valoarea 50. Primele 17 de comune cele mai dezvoltate din județul Harghita și care au un IDC de 60 și peste sunt: Păuleni-Ciuc (76), Remetea (75), Brădești (71), Porumbeni (67), Frumoasa (67), Sâncrăieni (66), Corund (66), Joseni (64), Ciumani (64), Lupeni (63), Mugeni (63), Sântimbru (63), Cârța (62), Lăzarea (61), Secuieni (61), Satu Mare (61) și Feliceni (60).

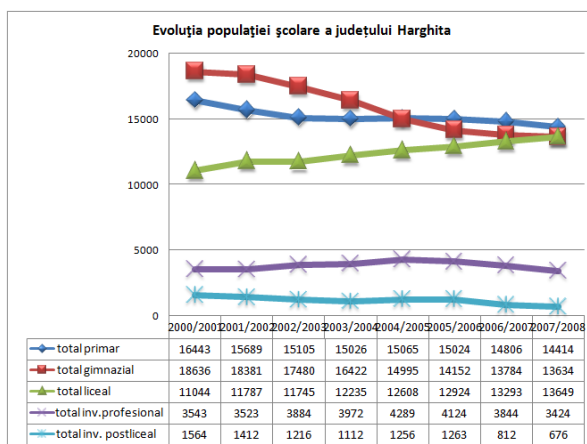
6.2. Județul Harghita în contextul educațional și a ofertei profesionale. Aspecte ale capitalului uman

La nivelul județului Harghita aspecte privind capitalul uman este evidențiat printr-un set de indicatori relevanți privind: evoluția ratei de absolvire pe niveluri de educație, formarea profesională a adulților, accesul la educație și sănătate.

Potrivit datelor aferente anului școlar 2009/2010 în județul Harghita, accesul la educație și învățământ se realizează prin intermediul celor 125 de școli pentru învățământul de zi, seral și cu fără frecvență redusă: 86 de școli pentru învățământul primar și gimnazial și 39 de licee.

În perioada 2000-2008 evoluția populației școlare a înregistrat o scădere ca urmare a fenomenelor demografice, cu excepția populației din învățământul liceal.

Evoluția populației școlare⁴ a județului Harghita în perioada 2000-2008

³ Dumitru Sandu, Dezvoltarea comunelor din România, 2009

⁴ Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

În județul Harghita accesul la învățământul superior este asigurat de 4 facultăți, principalele domenii de pregătire profesională fiind: ingineria produselor alimentare, ingineria și protecția mediului în industrie, biotehnologii industriale, agroturism, topografie și cadastru funciar, turism. În anul universitar 2008-2009 numărul total de studenți înscriși la cele 4 facultăți a fost de 1388, iar cel al absolvenților 470.

Evoluția ratei de absolvire pe niveluri de educație⁵ la nivelul județului Harghita în perioada 2000-2007 a înregistrat diferențieri semnificative în funcție de nivelurile de învățământ și medii de rezidență. În mediul urban cele mai mari rate de absolvire sunt în învățământul gimnazial și liceal, iar în ultimii ani și în învățământul profesional și de ucenici.

Evoluția ratei de absolvire pe niveluri de educație la nivelul județului Harghita în perioada 2000-2007

-%-

An școlar	Învățământ gimnazial	Învățământ liceal	Învățământ profesional și de ucenici	Învățământ postliceal și de maiștri
2000/2001	86.4	48.1	21.6	11.3
2001/2002	82	52	19.9	8.4
2002/2003	82	57.6	23.7	6.1
2003/2004	82.2	51.8	20.3	7
2004/2005	72.1	55.3	39.7	4.8
2005/2006	83	49.7	37.4	5
2006/2007	78.1	52.8	38.1	4.1

În județului Harghita există societăți comerciale și firme de consultanță care oferă cursuri de formare profesională, dar și o rețea de învățământ prin care se derulează programe ce vizează educația adulților oferind noi oportunități în rândul celor care doresc o reconversie profesională sau dobândirea de noi competențe.

În anul 2008 în cadrul a 12 programe autorizate CNFPA derulate prin rețeaua de învățământ de stat au beneficiat de formare profesională 396 de persoane, 14% din numărul total de școli de învățământ tehnic și profesional (21) fiind autorizate CNFPA.

Programe autorizate CNFPA în 2008⁶

Județul	Școala	Denumirea programului/calificării autorizate	Nr. programe derulate	Nr. participanți
Harghita	Colegiul Tehnic Banyai Janos Odorheiu Secuiesc	Dulgher, tâmplar, parchetar	1	22
		Sudor		
		Operator confecționar industrial		

⁵ Rata de absolvire reprezintă procentul absolvenților unui anumit nivel de educație din totalul populației în vârstă teoretică de absolvire specifică nivelului de educație respectiv

⁶ Sursa datelor: ISJ Harghita, situația la 1 februarie 2009

Județul	Școala	Denumirea programului/calificării autorizate	Nr. programe derulate	Nr. participanți
		Tâmplar universal		
	Grupul Școlar Corund	Lucrător în comerț	2	103
		Administrator pensiune turistică	2	93
		Bucătar	1	35
		Dulgher - Tâmplar - Parchetar	1	22
		Zidar - Pietrar - Tencuitor	1	21
		Utilizator calculator - Prelucrare informații	2	52
	Grupul Școlar de Construcții "Kós Károly", Miercurea Ciuc	Instalator instalații tehnico sanitare și de gaze	1	28
		Dulgher - tâmplar-parchetar		
		Zidar, pietrar, tencuitor		
	Grupul Școlar Corbu	Curs de calificare pentru crescători de animale .	1	20
	Grupul Școlar Zeyk Domokos	Lucrător în confecții piele și înlocuitori	0	0
		Total	12	396

Un indicator care se reflectă în calitatea capitalului uman este sănătatea populației și **accesul la infrastructura și serviciile de sănătate**. Potrivit datelor statistice din anul 2009, asistența medicală spitalicească este asigurată de 5 spitale. Asistența medicală primară se realizează prin intermediul a 166 cabinete medicale de familie și medicină generală. Asistența ambulatorie de specialitate se realizează prin 4 ambulatorii integrate spitalelor și de specialitate. Numărul total de paturi din spital este de 2211 (6,8 nr. paturi la 1000 de locuitori). Personalul medico-sanitar este de 2717 dintre care: 427 de medici, 131 de stomatologi, 165 de farmaciști, restul de 1994 fiind personal sanitar mediu.

6.3.Capacități de cercetare

Dezvoltarea sectorului cercetare - dezvoltare - inovare este unul dintre factorii care poate potența competitivitatea la nivelul județului Harghita. Necesitatea întăririi legăturii dintre mediul economic și cel de afaceri atrage în viitor dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere, a clusterelor industriale și a celor bazate pe cercetare, accelerând procesul de transfer tehnologic.

În județul Harghita mediul de cercetare este reprezentat de extensii ale unor facultăți din centre universitare de importanță regională sau națională:

- Universitatea "Babeș Bolyai" din Cluj Napoca:
 - Facultatea de Geografie din Gheorgheni (Geografia Turismului)
 - Facultatea de Matematică și Informatică din Miercurea Ciuc
 - Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației din Odorheiu Secuiesc
- Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu
 - Facultatea de Drept, Miercurea Ciuc
 - Facultatea de Științe Economice, Miercurea Ciuc

- Universitatea "Transilvania" din Braşov
 - Centrul ID Miercurea Ciuc, Colegiul Naţional Octavian Goga
- Universitatea SAPIENTIA din Cluj Napoca:
 - Facultatea de Ştiinţe Economice şi Umaniste din Miercurea Ciuc
 - Facultatea de Ştiinţe din Miercurea Ciuc

❖ **Universitatea SAPIENTIA - Extensia Universitară Miercurea Ciuc**

Fundația Sapientia - Universitatea SAPIENTIA este o universitate privată cu predare în limba maghiară, fiind fondată în Cluj Napoca în anul 2000.

a. Centre de cercetare:

- Centrul de cercetări de Biochimie și Biotehnologii din Miercurea Ciuc
- Centrul de Cercetare "Oeconomica Sapientia" din Miercurea Ciuc
- Centrul de Cercetare "Ştiinţe Sociale Aplicate" din Miercurea Ciuc
- Centrul de Cercetare "Confluente Interculturale" din Miercurea Ciuc

b. Cercetare în beneficiul IMM-urilor și a mediului de afaceri.

Tipuri de servicii și activități de cercetare destinate mediului de afaceri:

- cercetări științifice, studii, și analize în domeniul tehnologiei biochimice, științelor fizice și naturale, științelor economice, științelor sociale (în special studiul proceselor sociale actuale în regiunile rurale, ameliorarea comunicării sociale și a relațiilor publice)

❖ **Institute si centre de cercetare**

- Institutul de Formare Profesională în Transporturi din Miercurea Ciuc
- GAC Grupul de Antropologie Comunicațională din Miercurea Ciuc
- Colegiul pentru Studii Moderne de Business din Odorheiu Secuiesc

6.4. Județul Harghita în contextul social

Un Indicator relevant în identificarea principalelor disparități în dezvoltarea socială este **Indicele de Dezvoltare Socială Locală (IDSL)** a cărei valoare numerică este de 69 pentru județul Harghita, indicând un nivel mediu de dezvoltare socială, comparativ cu cel al Regiunii Centru care pune în evidență un nivel mediu-superior de dezvoltare socială (76). Nivelul de dezvoltare socială din mediul rural din județul Harghita este considerat a fi unul mediu superior dezvoltat.

Dezvoltarea socială a județului Harghita în 2008 pe medii rezidențiale⁷ în comparație cu valorile maxime și minime la nivel național

Dezvoltarea socială a județelor pe medii rezidențiale		
	Valoarea IDS 2008	
	Mediul urban	Mediul rural
Jud. Harghita	83	55
IDS maxim		
IDS	99	71
Nume județ	Cluj	Ilfov
IDS minim		
IDS	72	38
Nume județ	Giurgiu	Teleorman și Vaslui

În funcție de IDSL calculat la nivelul anului 2008, cele mai mari valori s-au înregistrat în județul Harghita pentru 1 oraș dezvoltate: Odorheiu Secuiesc (91), 1 oraș mediu dezvoltare: Miercurea Ciuc (89), 3 orașe sărace: Cristuru Secuiesc (81), Bălan (80), Gheorgheni (80) și 12 comune dezvoltate: Frumoasa (65), Sândominic (65), Ciumani (64), Joseni (64), Brădești (62), Păuleni-Ciuc (62), Remetea (62), Ditrău (61), Lupeni (61), Mugeni (61), Suseni (61), și Corund (60).

Un indicator care permite o măsurare indirectă a bunăstării comunitare care la rândul ei se reflectă în contextul social este **Indicele de dezvoltare a satului (DEVSAT)**, a cărui valoare de 73 situează județul Harghita peste media națională din mediul rural. La nivel de județ acest indicator a fost construit prin agregarea a 4 indici referitori la capitalul uman, capitalul vital, condițiile de locuire (capitalul material) și gradul de izolare a comunităților, indicii fiind calculați ca medii ale valorilor DEVSAT ponderate cu populația satului în 2002.

Gradul mediu de dezvoltare socială⁸ a satelor din județul Harghita comparativ cu valorile maxime și minime la nivel național

Gradul mediu de dezvoltare socială a satelor pe județe					
Județul	DEVSAT	Capital uman	Capital vital	Capital material	Grad de izolare
<i>Harghita</i>	73	63	68	76	37
Județul	DEVSAT	Capital uman	Capital vital	Capital	Grad de izolare

⁷ Dumitru Sandu (2010), Disparități sociale în dezvoltarea și în politica regională din România, Universitatea București, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, pagina 8. (studiu elaborat în cadrul proiectului Dezvoltarea capitalului comunitar din România, CNCSIS-ID 2068)

⁸ Dumitru Sandu, Indicele dezvoltării satului DEVSAT, pag 5

Gradul mediu de dezvoltare socială a satelor pe județe					
Județul	DEVSAT	Capital uman	Capital vital	Capital material	Grad de izolare
Minim				material	
Vaslui	46	39	55	42	47
Județul	DEVSAT Maxim	Capital uman	Capital vital	Capital material	Grad de izolare
Ilfov	81	72	84	72	34
Total mediu rural	DEVSAT Mediu național	Capital uman	Capital vital	Capital material	Grad de izolare
	60	54	64	55	42

În funcție de clasificare satelor după nivelul de dezvoltare a acestora, potrivit datelor statistice, cea mai mare pondere a populației rurale din județul Harghita, peste jumătate (52,9 %) trăiește în sate cu nivel maxim de dezvoltare, acest fapt se reflectându-se pe mai multe nivele de dezvoltare privind condițiile de trai, educație și calitatea vieții.

Ponderea populației rurale pe categorii de sate în funcție de nivelul de dezvoltare⁹ din județul Harghita

Sate foarte sărace	Sate sărace	Sate mediu dezvoltate	Sate dezvoltate	Sate cu nivel maxim de dezvoltare
4.7	9.6	10.9	21.9	52.9

7. Rețele și instituții de sprijin pentru afaceri

7.1. Infrastructura de sprijin pentru afaceri

- **Parcuri industriale**
 - Parc Industrial Siculeni (în curs)
- **Centre și incubatoare de afaceri**
 - Asociația Centru Harghita de Inovare și Incubare în Afaceri, Miercurea Ciuc
 - Asociația Centrul de Incubare în Afaceri ECHO, Gheorgheni
 - Harghita Business Center, Odorheiu Secuiesc

7.2. Asociații și instituții de sprijin pentru mediul de afaceri

A. Dezvoltarea durabilă a mediului economic și înconjurător:

1. Dezvoltarea mediului de afaceri

- Camera de Comerț și Industrie Harghita

⁹ Dumitru Sandu, Indicele dezvoltării satului DEVSAT, pag 6

- Patronatul Harghita

2. Agricultură și dezvoltarea rurală

- Asociația Crescătorilor de Bovine Ulieș, Harghita
- Asociația Agricultorilor Maghiari din Odorheiu Secuiesc
- Asociația Crescătorilor de Albine din Miercurea Ciuc
- Asociația Crescătorilor de Bovine din Gheorgheni
- Asociația Vânătorilor și Pescarilor Sportivi din Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Cristuru Secuiesc
- Fundația PRO AGRICULTURA din Miercurea Ciuc
- Fundația Raza Soarelui din Miercurea Ciuc
- Asociația Composesoratul de Pădure și Pășune MIKLOSAVA Nicoleşti, Harghita
- Asociația Composesoratul de Pădure și Pășune PETECU, Harghita
- Asociația Agricultorilor din Voșlăbeni, Harghita

3. Industrie, transporturi, comerț

- Uniunea Generală a Industriașilor din România (UGIR 1903) - Filiala Harghita

4. Susținerea întreprinderilor, producătorilor și meșteșugurilor tradiționale

- Asociația Întreprinzătorilor Particulari Zona Ciuc din Miercurea Ciuc
- Asociația Întreprinzătorilor Particulari din Odorheiu Secuiesc
- Asociația Întreprinzătorilor Mici și Mijlocii din Zona Odorhei
- Asociația ARBOR din Gheorgheni
- Asociația Microîntreprinderilor din Odorheiu Secuiesc
- Asociația Întreprinzătorilor din Secuime

B. Dezvoltarea durabilă comunitară

- Asociația de Dezvoltare Comunitară Regională Szeke, Harghita
- Asociația de Inițiativă Comunitară VOȘLĂBENI, Harghita
- Asociația Harghita Nord - Est
Asociația de Dezvoltare Microregională "Felcsik", Harghita
- Asociația de Dezvoltare Microregională ALCSIK, din Miercurea Ciuc
- Asociația Microregiunea Călimani, Harghita
- Asociația Microregiunea Rika, Harghita
Asociația Regiunea Cristuru Secuiesc, Harghita
Asociația Microregională Pogany - Havas, Harghita
- Asociația Microregională HEGYAJLA din Odorheiu Secuiesc
- Fundația pentru Parteneriat Comunitar Miercurea Ciuc
- Fundația SOROS pentru o Societate Deschisă România din Miercurea Ciuc
- Asociația Microregională SOVIDEK din Praid

8. Finanțarea mediului economic

8.1. Dezvoltarea durabilă a mediului de afaceri

- Dezvoltarea mediului de afaceri și a antreprenorialului
 - Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice: Axa prioritară 1 "Un sistem de producție inovativ și eco-eficient", DMI 1.1 "Investiții productive și pregătirea pentru concurența pe piață a întreprinderilor, în special IMM-uri", DMI 1.2 "Accesul IMM la finanțare", DMI 1.3 "Dezvoltarea durabilă a antreprenorialului"
 - Programul de Competitivitate și Inovare al Comisiei Europene (CIP) - Programul pentru inovație și spirit antreprenorial" (The Entrepreneurship and Innovation Programme, EIP)
 - Programul UNCTAD/EMPRETEC - România pentru sprijinirea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii
 - Schema de ajutor de stat privind asigurarea dezvoltării economice durabile instituită prin HG nr.1680/2008
 - Programul de Finanțare a Consultanței în Afaceri "Business Advisory Service BAS Programme", Schema de finanțare BAS România
 - Programul de sprijin pentru beneficiarii proiectelor în domenii prioritare pentru economia românească, finanțate din Instrumente Structurale ale Uniunii Europene

- Transferul de know-how, competitivitate și valorificarea rezultatelor cercetării de către mediu de afaceri
 - Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice: Axa prioritară 2 "Creșterea competitivității economice prin cercetare - dezvoltare și inovare", DMI 2.1 " CD în parteneriat între universități/ institute de cercetare - dezvoltare și întreprinderi, în vederea obținerii de rezultate aplicabile în economie", DMI2.3 "Accesul întreprinderilor la activitățile de cercetare - dezvoltare și inovare"
 - Programul de Competitivitate și Inovare al Comisiei Europene (CIP)

8.2. Sprijin pentru mediul de afaceri în dezvoltarea de proiecte sau parteneriate

- Tehnologia informației și a comunicațiilor
 - Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice: Axa prioritară 3 "Tehnologia informațiilor și comunicațiilor pentru sectoarele privat și public"
 - Programul de sprijinire a politicii în domeniul tehnologiilor informației și comunicațiilor (ICT Policy Support)
 - Programul de Competitivitate și Inovare al Comisiei Europene (CIP) - Programul de sprijin în politica tehnologiei informației și comunicațiilor (The

Information Communication Technologies Policy Support Programme, ICT-PSP)

- Conservarea energiei și utilizarea de energii regenerabile
 - Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice: Axa prioritară 4 "Creșterea eficienței energetice și a securității furnizării în contextul schimbărilor climatice"
 - Programul de Competitivitate și Inovare al Comisiei Europene (CIP) - Programul Energie Inteligentă europeană (The Intelligent Energy Europe Programme, IEE)
- Valorificarea resurselor naturale și protecția mediului
 - Programul de mediu LIFE+ al Comisiei Europene
- Dezvoltarea durabilă a industriei
 - Programul de Creștere a Competitivității produselor industriale
 - Programul Relații industriale și dialog social al Uniunii Europene
- Dezvoltare rurală și agricultură ecologică
 - Programul Național pentru Dezvoltare Rurală, Măsura 141 (Sprijinirea fermelor agricole de semisubzistență), Măsura 142 (Înființarea grupurilor de producători) , Măsura 221 (Prima împădurire a terenurilor agricole), Măsura 312 (Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi), Măsura 322 (Reconstrucția și dezvoltarea satelor)
- Dezvoltare și promovarea valorilor culturale, tradiționale și turistice
 - Programul Cultura 2007-2013, Componenta 1 "Sprijinirea proiectelor culturale", Componenta 2 " Sprijinirea organizațiilor active la nivel european în domeniul culturii", Componenta 3 "Sprijinirea activităților de analiza, colectării și difuzării informațiilor, precum și a optimizării impactului proiectelor din domeniul cooperării culturale"
 - Programul Național pentru Dezvoltare Rurală, Măsura 313 (Încurajarea activităților turistice)
 - Programul național pentru perioada 2002-2012 pentru susținerea meșteșugurilor și artizanatului
 - Programul de finanțare Media 2007

8.3. Accesul la informații privind sursele de finanțare eligibile pentru mediul de afaceri

- În fiecare lună Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru publică catalogul surselor de finanțare pentru societăți comerciale:
<http://www.adrcentru.ro/Detaliu.aspx?t=PFCatalog>
<http://www.fonduri-structurale.ro>
- Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice, finanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României, fiind gestionat de Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri

- <http://amposcce.minind.ro/>
- Programul de Competitivitate și Inovare al Comisiei Europene, finanțat de Uniunea Europeană
<http://ec.europa.eu/cip/>
 - Programul UNCTAD/EMPRETEC - România pentru sprijinirea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, finanțat de Guvernul României și Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD), gestionat de Agenția pentru Implementarea Proiectelor și programelor pentru IMM-uri (AIPPIMM)
<http://www.aippimm.ro/>
 - Schema de ajutor de stat privind asigurarea dezvoltării economice durabile instituită prin HG nr.1680/2008, finanțată de Guvernul României
<http://www.finantare.ro/program-1371-Schema-de-ajutor-de-stat-privind-asigurarea-dezvoltarii-economice-durabile.html>
 - Programul de Finanțare a Consultanței în Afaceri "BAS România", finanțat de Ministerul Federal de Finanțare al Austriei
<http://www.basromania.ro/>
 - Programul de sprijin pentru beneficiarii proiectelor în domenii prioritare pentru economia românească, finanțate din Instrumente Structurale ale Uniunii Europene alocate României prin OUG nr.9/2010, program finanțat de Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderilor Mici și Mijlocii
 - Programul de sprijinire a politicii în domeniul tehnologiilor informației și comunicațiilor (ICT Policy Support) , finanțat de Uniunea Europeană
http://ec.europa.eu/information_society/activities/ict_psp/participating/calls/call_proposals_11/index_en.htm
 - Programul de Creștere a Competitivității produselor industriale, finanțat de Guvernul României și Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri
<http://www.minind.ro/competitivitate/competitiv.html>
 - Programul Relații industriale și dialog social, finanțat de Uniunea Europeană
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=329&langId=en&callId=292&furtherCalls=yes>
 - Programul Național pentru Dezvoltare Rurală, finanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României, gestionat de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
<http://www.madr.ro/pages/page.php?self=03&sub=0302&tz=030202>
 - Programul de Mediu LIFE+, finanțat de Uniunea Europeană
<http://ec.europa.eu/environment/life/>
 - Programul Cultura 2007-2013, Componenta 1 "Sprijinirea proiectelor culturale", finanțat de Uniunea Europeană, implementat în România de Centrul de Cercetare și Consultanță în Domeniul Culturii prin Punctul de Contact Cultural al României

http://eacea.ec.europa.eu/culture/index_en.php

și

<http://www.cultura2007.ro/>

- Programul național pentru perioada 2002-2012 pentru susținerea meșteșugurilor și artizanatului, finanțat de la Bugetul de Stat , program gestionat de Agenția pentru Implementarea Proiectelor și Programelor pentru IMM-uri (AIPPIMM)

<http://programationale2011.aippimm.ro/>

- Programul de finanțare Media 2007, finanțat de Uniunea Europeană

http://ec.europa.eu/culture/media/index_en.htm

8.4. Soluții alternative de finanțare acordate de bănci

- **BRD Groupe Societe Generale:**

- EUROBRD IMM: <http://www.fondurieuropenebrd.ro/ro/oferta-brd/eurobrd-imm.html>

- Credit de investiții în completarea surselor proprii, pentru co-finanțarea componentei de contribuție proprie
- Credit destinat pre-finanțării fondurilor nerambursabile aferente proiectului cu componenta fonduri europene
- Credit destinat finanțării cheltuielilor ne-eligibile aferente proiectului cu componenta fonduri europene
- Finanțarea necesarului de capital de lucru ca urmare a implementării și operării proiectului de investiții

- BRD PROFIT <http://www.brd.ro/persoane-juridice/pachete-business/>

- gamă completă de pachete Profit destinată microîntreprinderilor și întreprinderilor mici

- **CEC Bank**

- Soluții de finanțare prin credit pentru investiții, credit pentru stocuri, plafon credit overnight acordat anterior încasărilor externe

<https://www.cec.ro/home/persoane-juridice/credite/credite.aspx>

- Credit pentru IMM-uri din surse BERD și UE:

- Facilități de finanțare în domeniul eficienței energetice
- Facilități de finanțare în domeniul rural

- **Banca Transilvania**

- Credite Agricole

http://www.bancatransilvania.ro/imm/creditele_agricole.html

- Credite cu analiză simplificată, credite rapide fără garanții materiale, credite rapide pentru investiții, credite pentru firme nou înființate, credite rapide din surse BERD

http://www.bancatransilvania.ro/imm/credite_persoane_juridice.html#ancora1

- **ALPHA BANK**
 - Alpha IMM turism
https://www.alphabank.ro/ro/produse/alpha_IMM_turism.htm
 - Soluții de cofinanțare pentru proiecte europene
https://www.alphabank.ro/ro/produse/alpha_cofinantare.htm
- **Banca Românească**
 - Linii de finanțare pentru IMM-uri: EURO CREDIT și Creditul EURO INVEST
<http://www.banca-romaneasca.ro/main.php?did=535&code=imm+sme>
 - Finanțarea companiilor: a necesităților urgente, curente, a investițiilor și activităților de comerț
<http://www.banca-romaneasca.ro/main.php?did=135&code=facilitati+de+creditare>
- **Banca Comercială Carpatica**
 - Programe de finanțare: Creditul BEI, creditul din surse EFSE și Proiecte de dezvoltare rurală
http://www.carpatica.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=185
 - Credite pentru IMM-uri și corporații: Credit Plafon Global Multioption, Credit de Investiții, Creditul Agricol
http://www.carpatica.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=185
- **Raiffeisen Bank**
 - Credite IMM: Credite clienți Medii, Credite clienți Micro, Credit de investiții pentru eficiență energetică
<http://www.raiffeisen.ro/intreprinderi-mici-si-mijlocii/credite-imm>